

Vleermuizenonderzoek Lunterseweg 53 te Ede

In het kader van de Flora- en faunawet.

In opdracht van:

Niewland Advies BV

Colofon

© Regelink Ecologisch Onderzoek, Rheden

Tekst, foto's en samenstelling	J.R. Regelink
In opdracht van	Niewland Advies BV
Naam opdrachtgever	M. Hartman
Rapportnummer	RA09076-04.2
Status rapport	Definitief
Datum oplevering rapport	24 november 2009
Aantal pagina's	17
Collegiale toets	M. van der Hout
Wijze van citeren	Regelink, J.R., 2009. Vleermuizenonderzoek Lunterseweg 53 te Ede In het kader van de Flora- en faunawet. Regelink Ecologisch onderzoek, Rheden.

Regelink Ecologisch onderzoek
Heuvenseweg 13
6991 JE Rheden
06-55738510
ecologischonderzoek@regelink.net
www.ecologischonderzoek.regelink.net

Lid van het Netwerk Groene Bureaus

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	4
1.1. Aanleiding.....	4
1.2. Doel.....	4
2. Werkwijze en inspanning.....	5
2.1. Vleermuizen.....	5
2.2. Potentie inschatting.....	5
2.3. Volledigheid inventarisatie.....	5
3. Onderzoeksgebied.....	7
4. Resultaten.....	8
4.1. Potentie inschatting.....	8
4.2. Vleermuizenonderzoek.....	8
4.2.1. Gewone dwergvleermuis.....	8
4.2.2. Ruige dwergvleermuis.....	8
4.2.3. Laatvlieger.....	8
5. Ingreep en Toetsing aan de Flora- en faunawet.....	9
5.1. Ingreep.....	9
5.2. Toetsing aan de Flora- en faunawet.....	9
6. Conclusies en aanbevelingen.....	10
7. Literatuur.....	11
Bijlage 1. Foto impressie onderzoeksgebied.....	12
Bijlage 2. Flora- en faunawet.....	13
Verbodsbepalingen.....	13
Algemene maatregel van Bestuur.....	14
Gedragscodes.....	15
Bijlage 3. Verklarende woordenlijst.....	16
Foerageergebied.....	16
Foerageren.....	16
Kolonie.....	16
Kraamverblijfplaats.....	16
Migratieroute.....	16
Mitigatie.....	16
Paarverblijfplaats.....	16
(lokal) populatie.....	16
Winterverblijfplaats.....	17
Verblijfplaats.....	17
Vliegroute.....	17
Zomerverblijfplaats.....	17

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

De initiatiefnemer is voornemens ter plaatse van het onderzoeksgebied onderzoeksgebied Lunterseweg 53 te Ede enkele stallen te slopen.

Gezien nationale en internationale regelgeving is het noodzakelijk onderzoek te doen naar beschermde flora en fauna. Om goed veldonderzoek uit te kunnen voeren is het noodzakelijk te weten welke flora en fauna potentieel voorkomen op onderhavig onderzoeksgebied.

Derhalve heeft Regelink Ecologisch onderzoek, in opdracht van Niewland Advies BV, onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van vleermuizen.

1.2. Doel

Met het uitvoeren van dit soortgericht onderzoek worden de volgende vragen beantwoord:

- Gebruiken vleermuizen het onderzoeksgebied als vaste rust- en/of verblijfplaats?
- Maakt het onderzoeksgebied onderdeel uit van het functioneel leefgebied van vleermuizen?
- Wordt bij uitvoer van de ingreep (mogelijk) de Flora- en faunawet overtreden?
- Hoe kan een (mogelijke) overtreding van de Flora- en faunawet voorkomen worden?

2. Werkwijze en inspanning

2.1. Vleermuizen

Op 1 en 15 september is het onderzoeksgebied Lunterseweg 53 te Ede geïnventariseerd op vleermuizen. Hierbij is gebruik gemaakt van een aantal methoden, deze worden nader besproken.

Tijdens alle bezoeken waren de weersomstandigheden ideaal voor het inventariseren van de betreffende soortgroep (Tabel 1).

Datum	Tijdstip	Naam medewerker	Temp.	Bewolking	Neerslag	Windkracht
1 september	avond	Kees van Bochove	17 °C	Licht bewolkt	droog	1 Bft
17 september	avond	Kees van Bochove	16 °C	Helder	droog	1 Bft

Tabel 1: Datum, temperatuur, bewolking, neerslag en windkracht van de dagen waarop de inventarisatie uitgevoerd is.

Tijdens de veldbezoeken is op basis van geluid en visueel geïnventariseerd. Met behulp van een heterodyne batdetector met opname- en vertragingfunctie (type: Petterson D240x) is de echolocatie, die vleermuizen uitzenden, voor ons hoorbaar gemaakt.

Wanneer op basis van frequentie, klank en ritme niet met 100% zekerheid de soort bepaald kon worden, is een opname gemaakt op een extern opname apparaat (type: Ronald Ediol R09H). Door middel van het computerprogramma Batsound is een nadere analyse uitgevoerd. Hierbij zijn de criteria zoals door Arjan Boonman beschreven toegepast¹

Door de dieren ook zoveel mogelijk visueel waar te nemen is de determinatie geverifieerd en is het gedrag (en daarmee vaak de functie van het gebied) vastgesteld.

De bezoeken zijn tussen één uur na zonsondergang en één uur voor zonsopkomst uitgevoerd. In deze periode is minimaal twee uur geïnventariseerd.

2.2. Potentie inschatting

Op 9 november 2009 is het onderzoeksgebied nogmaals bezocht. Dit maal is overdag een potentie inschatting gemaakt. Hierbij is gekeken of de stallen in potentie geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen. Om deze potentie te beoordelen is gekeken naar de volgende parameters:

1. aanwezigheid van spouwmuur
2. aanwezigheid van openingen in spouwmuur
3. aanwezigheid van dakbeschot
4. sporen zoals uitwerpselen en prooiresten

¹ www.batecho.eu

2.3. Volledigheid inventarisatie

Het vleermuizenonderzoek is volgens het vleermuisprotocol van de Gegevens Autoriteit Natuur uitgevoerd. Echter gezien de tijd van het jaar enkel voor paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis.

De inventarisatie is uiteraard een steekproef. Het is dan ook mogelijk dat soorten en functies niet waargenomen zijn, terwijl dat ze (op een ander tijdstip) wel aanwezig zijn. Dit is echter acceptabel, de Flora- en faunawet vraagt een initiatiefnemer om alles te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

Met de gekozen methode en inspanning is dan ook voldoende invulling gegeven aan artikel 2 (Zorgplicht) van de Flora- en faunawet. Wat betreft het vooronderzoek heeft de initiatiefnemer dan ook gedaan wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

3. Onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied is gelegen te Lunterseweg 53 te Ede in de provincie Gelderland. In Figuur 1 is de omlijning van het onderzoeksgebied weergegeven.

Binnen het onderzoeksgebied zijn de volgende ecotopen aanwezig:

- Drie stallen met enkel steensmuren met golfplaten dak.

Figuur 1: Omlijning (rood) van het onderzoeksgebied.

4. Resultaten

4.1. Potentie inschatting

Tijdens de potentie inschatting zijn de stallen als ongeschikt beoordeeld voor vleermuizen. Aangezien alle slappen enkel steensmuren zijn met golfplatendak, zijn er geen geschikte ruimten om als vleermuis te verblijven.

Verblijfplaatsen worden dan ook niet verwacht.

Het gebied heeft geen potentie als vliegroute (is geen lijnvormig element) of als essentieel foerageergebied (de combinatie van veel groen en water is niet in het onderzoeksgebied aanwezig).

Als foerageergebied kan het onderzoeksgebied gebruikt worden door vleermuissoorten die een open landschap als foerageergebied gebruiken, zoals de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*), rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*) en de laatvlieger (*Eptesicus serotinus*) (Limpens et al, 1997).

4.2. Vleermuizenonderzoek

Tijdens onderhavige inventarisatie zijn drie soorten vleermuizen waargenomen, namelijk de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusi*) en de laatvlieger (*Eptesicus serotinus*). Onderstaand worden de resultaten per soort beschreven.

4.2.1. Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis is tijdens beide bezoeken waargenomen. Bij één waarneming ging het om een roepende gewone dwergvleermuis. Dit individu toonde echter geen aandacht aan de te slopen bebouwing.

Alle overige waarnemingen waren foeragerende gewone dwergvleermuizen (< 3 individuen).

4.2.2. Ruige dwergvleermuis

De ruige dwergvleermuis is op 17 september éénmaal foeragerend waargenomen.

4.2.3. Laatvlieger

De laatvlieger is op 17 september éénmaal gedurende korte tijd foeragerend waargenomen.

5. Ingreep en Toetsing aan de Flora- en faunawet

5.1. Ingreep

De op het onderzoeksgebied aanwezige stallen worden gesloopt. Het woonhuis blijft staan. Mogelijk wordt op de locaties van huidige stallen nieuwbouw gepleegd.

5.2. Toetsing aan de Flora- en faunawet

Uit de potentie inschatting blijkt dat de stallen niet geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen. Ook vliegroutes of essentieel foerageergebied wordt niet verwacht en wordt, gezien de beperkt ingreep, niet negatief beïnvloedt. Ook tijdens de vleermuizeninventarisatie is geen paarverblijfplaats, vliegroute of essentieel foerageergebied waargenomen.

Wat betreft paarverblijfplaatsen van vleermuizen is het redelijkerwijs uit te sluiten dat bij de sloop de Flora- en faunawet overtreden wordt.

6. Conclusies en aanbevelingen

- Het onderzoeksgebied is twee maal in de nazomer op vleermuizen geïnventariseerd.
- Daarbij zijn drie vleermuissoorten waargenomen, namelijk de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en de laatvlieger. De gewone dwergvleermuis is éénmaal roepend waargenomen, de overige dieren zijn foeragerend waargenomen. De ruige dwergvleermuis en de laatvlieger is éénmaal foeragerend waargenomen.
- Er is geen vaste rust- en/of verblijfplaats, vliegroute of essentieel foerageergebied waargenomen.
- Tijdens de potentie inschatting is het gebied als ongeschikt beoordeelt voor verblijfplaatsen van vleermuizen. Aanvullend onderzoek is derhalve niet noodzakelijk.

7. Literatuur

Heusden, W.R.M., S.J. Vreugdenhil. 2006. Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Utrecht: Dienst Landelijk Gebied.

Limpens, H., K. Mostert, W. Bongers. 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. Utrecht: K.N.N.V.

Min. LNV. Brochure: Buiten aan het Werk.

Sachteleben, J. & O. von Helversen, 2006. Songflight behaviour and mating system of the pipistrelle bat (*pipistrellus pipistrellus*) in an urban habitat. In: *Acta Chiropterologica*, 8(2): 391-401, 2006.

Bijlage 1. Foto impressie onderzoeksgebied

Alle stallen hebben een golfplaten dak.

Alle stallen hebben muren die enkelsteens opgetrokken zijn.

Bijlage 2. Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet is de soortsgesichte implementatie van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn en bundelt de bepalingen die voorheen in verschillende wetten waren opgenomen: Vogelwet 1936, Jachtwet, Natuurbeschermingswet (hoofdstuk V: soortenbescherming), Nuttige Dierenwet 1914 en de Wet Bedreigde uitheemse dier- en plantensoorten. De Flora- en faunawet beschermt in beginsel soorten.

Activiteiten waarbij schade gedaan wordt aan beschermde dieren of planten zijn verboden, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het “nee, tenzij”-principe). Het is dan ook altijd zaak dat, waar mogelijk, activiteiten zonder schade aan beschermde dieren en planten uitgevoerd wordt.

De wet erkent de intrinsieke waarde van het in het wild levende planten en dieren. In de wet is dan ook een zorgplicht opgenomen: iedereen moet 'voldoende zorg' in acht nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten (en dus niet alleen de beschermde) en hun leefomgeving.

Verbodsbepalingen

De Flora- en faunawet kent, naast de zorgplicht, een aantal verbodsbepalingen welke relevant zijn voor onderhavige toetsing. Dat zijn:

Artikel 8

Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11

Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12

Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Algemene maatregel van Bestuur

Op 23 februari 2005 is de zo genaamde “AmvB art. 75” van de Flora- en faunawet in werking getreden. In dit besluit is een vrijstelling voor specifieke activiteiten en soorten geregeld. Tevens introduceert de AmvB de gedragscode.

De AmvB verdeelt alle beschermde soorten (op uitzondering van de vogels) in drie tabellen. De meer algemeen voorkomende beschermde soorten staan in tabel 1, de overige beschermde soorten staan in tabel 2 en de strikt beschermde soorten staan in tabel 3. Voor de vogelsoorten geldt een andere regeling.

Tabel 1

Voor soorten die opgenomen zijn in tabel 1 geldt een algehele vrijstelling wanneer de werkzaamheden vallen onder:

- bestendig beheer en onderhoud, ook in landbouw en bosbouw
- bestendig gebruik
- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting

Wanneer de werkzaamheden niet onder een van deze categorieën vallen en er is een negatief effect op de soorten uit tabel 1, dan dient een ontheffing aangevraagd te worden. Deze wordt dan, door bevoegd gezag, onderworpen aan een lichte toets. Het toetsingscriterium daarbij is of de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in het geding is of de activiteit een redelijk doel dient.

Tabel 2

De soorten zoals opgenomen in tabel 2 zijn strenger beschermd. Hierbij geldt een vrijstelling mits gewerkt wordt volgens een door de minister goedgekeurde gedragscode. Vallen de werkzaamheden niet onder de bij tabel 1 genoemde categorieën of wordt niet gewerkt volgens een gedragscode, dan moet een ontheffing aangevraagd worden. Deze wordt, net als de soorten van tabel 1, onderworpen aan een lichte toets.

Tabel 3

De soorten uit tabel 3 zijn de zwaarst beschermde soorten. Ook wanneer de werkzaamheden vallen onder een van de bij tabel 1 genoemde categorieën, geldt niet zonder meer een vrijstelling. Enkel bij bestendig beheer en onderhoud is een vrijstelling mogelijk wanneer gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Bij negatieve effecten op beschermde soorten die ontstaan bij werkzaamheden duit een van de andere categorieën is een ontheffing verplicht. Voor het verstrekken van een ontheffing wordt deze onderworpen aan de zware toets. Dit houdt in dat:

- Er geen andere bevredigende oplossing voor de geplande activiteit mag zijn;
- De activiteit er niet voor zorgt dat er afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;

- Er sprake moet zijn van een in of bij de wet genoemd belang.
- Bij soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn tevens sprake moet zijn van een door de Habitatrichtlijn erkend belang:
 - dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;
 - de bescherming van flora en fauna;
 - de openbare veiligheid

Vogels

Per brief van 25 augustus 2009 heeft bevoegd gezag laten weten nieuw beleid te hebben met betrekking tot vogels. Onlangs is de gedragscode voor de bouw- en ontwikkelsector goedgekeurd. Hierin staat een aangepaste lijst met jaarrond beschermde vogelnesten. Voor ontheffingen en gedragscodes bij ruimtelijke ingrepen is de lijst omgezet in een indicatieve lijst die als hulpmiddel fungeert bij het inventariseren.

Gedragscodes

Werken volgens een gedragscode kan (in enkele gevallen) een vrijstelling van soorten op tabel 2 en tabel 3 geven. Hiervoor dient echter gewerkt te worden volgens een door de minister vastgestelde gedragscode.

Voor meer informatie over de Flora- en faunawet zie de brochure van het ministerie van LNV: Buiten aan werk².

2 http://www.minInv.nl/cdlpub/servlet/CDLServlet?p_file_id=14765

Bijlage 3. Verklarende woordenlijst

Foerageergebied

Een gebied waarbinnen een soort foerageert.

Foerageren

Het verzamelen van voedsel.

Kolonie

Is een sociaal samenhangende genetisch verwante groep vrouwtjes (matriarchaal systeem), die in de loop van de verschillende seizoenen een netwerk aan verschillende verblijfplaatsen, vliegroutes en jachtgebieden gebruikt.

Kraamverblijfplaats

Wanneer we een object (bv huis, boom, ondergronds object) vinden waarin in de zomer een of meerdere vleermuizen verblijven (overdag) en de functie kramen is, noemen we het een kraamverblijfplaats.

Migratieroute

Een vaste route van zomerverblijfplaats naar winterverblijfplaats en visa versa.

Mitigatie

Het nemen van maatregelen om bij een ingreep een negatief effect op de vleermuizen, of de functie van een object of locatie voor de vleermuizen te voorkomen of zoveel mogelijk te verzachten.

Paarverblijfplaats

Wanneer we een object (bv huis, boom, ondergronds object) vinden waarin in voorjaar en/of het najaar een of meerdere vleermuizen verblijven (overdag) en de functie paren is, noemen we het een paarverblijfplaats.

(lokale) populatie

Is een sociaal samenhangende genetisch verwante groep vleermuizen van een soort (mannetjes en vrouwtjes) die gedurende de winter of zomer in één bepaald gebied leven en waarbij uitwisseling met andere populaties voornamelijk door middel van migratie en/of op zwermlocaties plaatsvindt

Winterverblijfplaats

Wanneer we een object (bv huis, boom, ondergronds object) vinden waarin in de winter een of meerdere vleermuizen verblijven (overdag) en de functie overwinteren is, noemen we het een winterverblijfplaats.

Verblijfplaats

Wanneer we een object (bv huis, boom, ondergronds object) vinden waarin een of meerdere vleermuizen verblijven (overdag), maar de functie voor ons (nog) onbekend is, noemen we het een verblijfplaats.

Vliegroute

Een vaste route vanaf een verblijfplaats naar een foerageergebied, waarvan minimaal 5% van de in de verblijfplaats aanwezige individuen gebruik maakt.

Zomerverblijfplaats

Wanneer we een object (bv huis, boom, ondergronds object) vinden waarin in de zomer (gedurende de kraamtijd) een of meerdere vleermuizen verblijven (overdag), maar de functie niet kramen is of de functie voor ons (nog) onbekend is, noemen we het een zomerverblijfplaats.